

Leer- en inspiratietraject

Ecosysteem voor MKB-innovaties

Projectplan, maart 2017

Voorwoord Pieter Meekels

“Hoe ziet de ideale omgeving van MKB’ers er uit waardoor zij zich uitgedaagd voelen om de producten van de toekomst te bedenken en zij onderdeel zijn van een netwerk waarin hun ideeën zich snel ontwikkelen tot successen op de wereldmarkt?”

Samenwerkingsverbanden van ondernemers, onderzoeksinstellingen en overheden zetten stappen in de richting van zo’n ideale omgeving voor MKB’ers. Geïnspireerd door de succesvolle innovaties van MKB’ers die ik om mij heen zie ontstaan, heb ik samen met mijn collega’s van de G32-steden het initiatief genomen om sneller stappen te zetten.

Op 8 februari zijn we in het gloednieuwe Centre Court op de Brightlands Chemelot Campus in Sittard-Geleen gestart met het leer- en inspiratietraject ‘Ecosysteem voor MKB-innovaties’. Praktijksituaties, wetenschappelijke inzichten en opgedane ervaringen komen in dit traject bij elkaar. De beoogde opbrengst is dat ondernemers, kennisinstellingen en overheden hun eigen aanpak kunnen aanscherpen om meer MKB-innovaties te genereren.”

Aanleiding

De steden van het G32-Stedennetwerk pleiten voor structurele aandacht voor innovatie, in het bijzonder bij het MKB. Deze categorie bedrijven vormt immers de banenmotor van Nederland. Het is echter ook een bijzondere en diverse groep bedrijven. Waar sommige MKB-bedrijven zeer innovatief zijn en tot de wereldtop in hun branche behoren, zijn er ook veel MKB-bedrijven die een tandje bij moeten schakelen om mee te komen in de internationale concurrentieslag. De G32 wil, in samenwerking met Platform31, triple helix organisaties ondersteunen om ‘de vinger er achter te krijgen’ hoe hun netwerk zich kan ontwikkelen tot een entrepreneurial ecosysteem waar innovaties sneller tot stand komen en vaker leiden tot succesvolle marktproducten.

Aanleiding voor dit leer- en inspiratietraject vormt het rondetafelgesprek dat Platform31 op 31 mei 2016 organiseerde tussen wethouders van het G32-stedennetwerk en vertegenwoordigers van het ministerie van Economische Zaken over de vraag hoe het lokale MKB nog beter kan worden ondersteund bij hun innovatieactiviteiten. Dit projectplan vormt de uitwerking van één van de afspraken die destijds zijn gemaakt.

Achtergrond

Economie en arbeidsmarkt zijn in transitie en het belang van een innovatief MKB neemt toe

Groei van economie en werkgelegenheid is niet langer vanzelfsprekend. Behoud van onze welvaart is steeds meer afhankelijk van een stijging van de arbeidsproductiviteit. De sleutelvariabelen van een stijgende arbeidsproductiviteit zijn investeringen, innovaties, onderwijs en ondernemerschap. Veel meer dan in het verleden worden het dynamiseren van de economie en het bevorderen van innovatie en ondernemerschap belangrijke factoren voor de lokale economie en de BV Nederland.

Door technologische ontwikkelingen, globalisering en demografische en culturele veranderingen verschuiven de economische machtsverhoudingen (bijvoorbeeld de opkomst van Aziatische landen) en verandert de structuur van de Nederlandse economie. Als gevolg van technologische ontwikkelingen zoals robotisering, digitalisering en

automatisering verandert de manier waarop bedrijven hun productieprocessen inrichten. Om te kunnen blijven concurreren op de wereldmarkt, zullen sectoren en bedrijven zich continu moeten verbeteren, vernieuwen en opnieuw uitvinden. Bedrijven ontwikkelen nieuwe diensten en producten steeds meer in ketens en netwerken die niet zelden de hele aardbol omspannen. De snelheid waarmee productinnovatie plaatsvindt dwingt hen tot nauwe samenwerking met andere bedrijven voor en na hen binnen de productieketen. Het belang van kennis en innovatie neemt daarmee enorm toe. In De Staat van het MKB wordt daarom gepleit voor meer wendbaarheid (snel kunnen inspelen op veranderende marktomstandigheden) en weerbaarheid (het vermogen om standvastig ambities waar te maken, ook als de weg daarnaartoe onvoorspelbaar en grillig is) van ondernemingen.

Nederland wil tot de top 5 van meest innoverende economieën behoren. Om die ambitie waar te maken heeft Nederland behoefte aan een dynamisch en innovatief MKB. Vanuit de internationale literatuur en technologiegeschiedenis is bekend dat relatief veel innovaties (markt-, product- en sociale innovaties) tot stand komen door start-ups en MKB-bedrijven. Deze innovatieve groep bedrijven is essentieel voor de lange termijn groei van de Nederlandse economie. Ze dragen bij aan de productiviteit en welvaart van de economie, kunnen als bron van innovatie een bijdrage leveren aan maatschappelijke uitdagingen en creëren nieuwe werkgelegenheid. In toenemende mate zijn het deze bedrijven die zich specialiseren, allerlei nichemarkten bedienen en zich richten op de ontwikkeling, design, regie en marketing van nieuwe producten en diensten. Vandaar ook het pleidooi van de OESO aan de Nederlandse overheid om vooral het MKB te steunen met stimuleringsmaatregelen. Bovendien zien we dat bedrijven die innoveren vaak ook de slag naar het buitenland maken.

Omstandigheden zijn in elke G32 regio anders. Historie, cultuur, ligging, economische-, sociale- en fysieke structuur en menselijk kapitaal zijn in geen regio hetzelfde. Iedere G32 regio heeft zijn eigen DNA en daar zit de kracht in van waaruit een ecosysteem voor MKB-innovaties kan ontstaan. Op lokaal en regionaal niveau staat innovatie op verschillende manieren op het netvlies van de grote steden. Vaak wordt er in triple helix verband met het bedrijfsleven en onderwijs- en kennisinstellingen gewerkt aan het versterken van de regionaal economische en innovatie ecosystemen. Daarbij is er hoofdzakelijk aandacht voor het verbeteren van de randvoorwaarden zoals een goede bereikbaarheid, aantrekkelijke woon- en werkmilieus, excellente dienstverlening aan ondernemers etc. De vraag is wat de steden binnen hun triple helix samenwerking nog beter kunnen doen om innovatie bij het MKB te bevorderen.

Doel en vraagstelling

Doel van het leer- en inspiratietraject is om te leren, te ontdekken en te experimenteren: We willen 'de vinger er achter krijgen' hoe triple helix organisaties hun netwerk kunnen ontwikkelen tot een ecosysteem waar innovaties sneller tot stand komen en vaker leiden tot succesvolle marktproducten. We kiezen er bewust voor om deze vraag via de triple helix organisaties in te steken. Zij hebben immers veel contact met het lokale bedrijfsleven en weten welke vragen en behoeften ondernemers op dat vlak hebben. Hoe vertalen wij deze contacten en deze kennis naar een effectief (regionaal) innovatiebeleid? Hierin kunnen de G32-steden veel van elkaar leren en samenwerken.

Vragen die in dit traject aan de orde komen zijn:

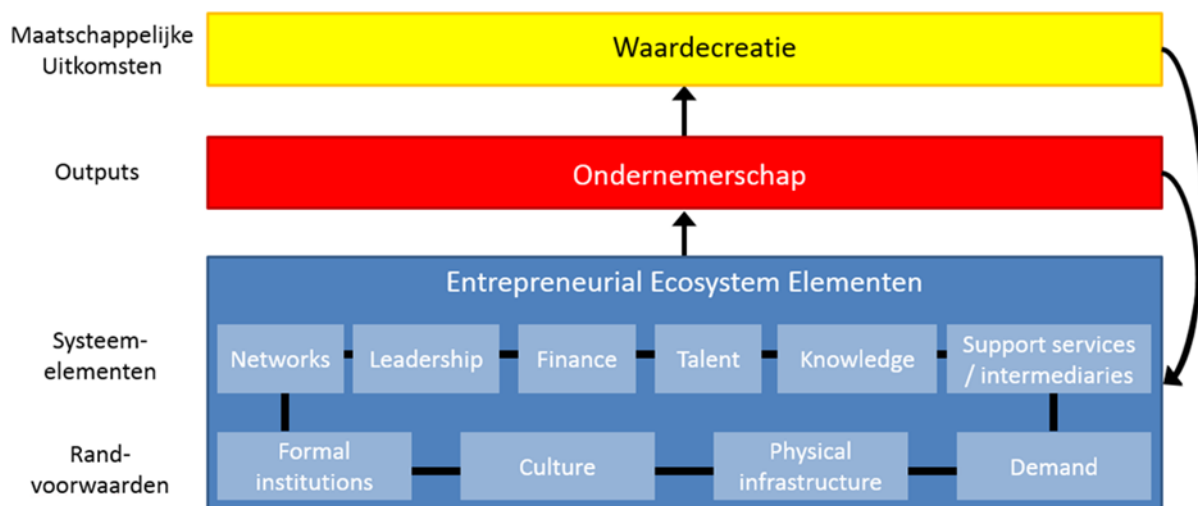
- Wat kunnen triple helix organisaties op regionaal niveau doen om een goed functionerend ecosysteem voor MKB-innovaties te creëren en bevorderen?
- Wat zijn de omstandigheden waarin MKB-innovaties het beste gedijen?
- Hoe kan uit ieder innovatieproces een verbetering van de omstandigheden voortkomen voor volgende innovaties?
- Kortom: hoe ontstaat nu een zelflerend ecosysteem voor MKB-innovaties?

Entrepreneurial ecosystems – theoretische verdieping

Het leer- en inspiratietraject 'Ecosysteem voor MKB-innovaties' vindt zijn wetenschappelijke grondslag in de theorie over *entrepreneurial ecosystems* (Stam en Spigel, 2016). Wij gebruiken deze benadering als kapstok voor het traject omdat het enerzijds zorgt voor de bundeling van wetenschappelijke kennis over ondernemerschap en regionale economische ontwikkelingen en omdat het anderzijds een systematiek geeft om stakeholders binnen een triple helix regio met elkaar in discussie te laten komen over de staat van de regionale economie, de belemmeringen, kansen en visie op de toekomst.

In de theorie staat de verhouding tussen de ambitieuze ondernemer – of hij nu een zelfstandige, een werkgever of een werknemer is – en zijn systemische omgeving centraal. Volgens Erik Stam (2015) zijn de ondernemer en de hem omringende elementen namelijk met elkaar verweven in een wederzijdse afhankelijkheidsrelatie. Met andere woorden: de ondernemer kan zijn omgeving en omstandigheden vormen of beïnvloeden en de omgeving en omstandigheden hem. De optelsom van meerdere ondernemers en elementen die op een bepaalde manier productief ondernemerschap teweegbrengen, wordt een entrepreneurial ecosystem genoemd (hier de onderste laag in de figuur). Een startup kan bijvoorbeeld worden gezien als een uitkomst van zo'n ecosysteem en in het verlengde van de startup zijn de uitkomsten voor de maatschappij – de waardecreatie – onder meer productiviteit en werkgelegenheid. De gewonnen productiviteit en werkgelegenheid voeden vervolgens weer de elementen in het ecosysteem waar het allemaal mee begon: de netwerken, het leiderschap, nieuwe kennis, et cetera.

Een centrale belofte in de entrepreneurial ecosystem benadering is dat een gezond ecosysteem een grotere regionale veerkracht oplevert, namelijk een groter vermogen om bij externe en interne schokken (respectievelijk bijv. de economische crisis en de sluiting van een grote vestiging van een multinationale onderneming) goed te blijven functioneren wat betreft outputs (ondernemerschap) en uitkomsten (vitaliteit: productiviteit, inkomen, werkgelegenheid en welzijn) van het regionale ecosysteem.

In de praktijk van een bestaand ecosysteem kan vanuit dit model van Stam en Spigel (2016) worden geanalyseerd:

- Hoe méér nieuwe ideeën ontstaan;
- Waarom deze ideeën méér en sneller omgezet worden in innovaties;
- Waarom méér innovaties leiden tot succesvolle marktproducten en economische groei;
- Waarom de omstandigheden voor toekomstige innovaties verder verbeteren.

Aanpak

Stap 0. Voorbereiding en opstarten leer- en inspiratietraject

De G32, in het bijzonder wethouder Pieter Meekels (vicevoorzitter Pijler Economie & Werk), en Platform31 namen in het najaar van 2016 het initiatief tot het opstarten van het leer- en inspiratietraject Ecosysteem voor MKB-innovaties. Samen verkenden zij bij verschillende triple helixorganisaties de leervragen, kennisbehoefte en bereidheid om deel te nemen aan dit traject. Parallel werden ook de verbindingen gelegd met andere partners zoals de ministeries van BZK en EZ, de VNG, IPO en MKB Nederland.

Met 3 triple helixorganisaties worden verdere stappen gezet om daadwerkelijk deel te nemen aan het leer- en inspiratietraject:

- Midpoint Brabant (Midden Brabant);
- Agrifood Capital (Noordoost-Brabant);
- Limburg Economic Development (Zuid-Limburg).

Andere triple helix organisaties waarmee is gesproken zijn: Valley Beta (Haarlemmermeer), Cleantechregio Stedendriehoek (Apeldoorn – Deventer – Zutphen) en Kennispark Twente.

Stap 1. Werkconferentie Sittard-Geleen

Het leer- en inspiratietraject begint met een werkconferentie op de Chemelot Campus in Sittard-Geleen. Voorafgaand aan de werkconferentie formuleren de deelnemende triple helix organisaties/regio's de kern van hun thema/vraagstuk, hun huidige aanpak, de zaken waar zij tegen aanlopen en de aanknopingspunten om hun ecosysteem voor MKB-innovaties verder te ontwikkelen. Tijdens de werkconferentie presenteren zij zichzelf, hun opgave en hun plannen voor 2017 e.v. en gaan we hierover met elkaar in discussie. Deze discussie wordt tijdens de werkconferentie op gang gebracht door reflecties vanuit de wetenschap door professor Erik Stam en reflecties vanuit de praktijk door strategisch adviseur Jasmijn Rompa (Brainport Development). Verder wordt het gesprek tussen de (teams van de) triple helix organisaties verrijkt door de inbreng van betrokken partijen, zoals MKB-Nederland, de ministeries van BZK en EZ, VNG en G32. De beoogde winst van de werkconferentie is dat de triple helix organisaties een beter inzicht hebben gekregen in de kern van hun thema/opgave én handvatten hebben voor concrete acties die zij in de periode februari tot september 2017 gaan ondernemen. Centraal tijdens de werkconferentie staan leren van elkaar, inspiratie brengen en halen en kennis en ervaringen uitwisselen.

Stap 2. Regionale verdieping

De 3 deelnemende triple helix organisaties/regio's krijgen het aanbod van Platform31 en de G32 om begeleid te worden bij het versterken van hun netwerk naar een economisch ecosysteem zodat bedrijfsleven en kennisinstellingen tot meer innovatie en vernieuwing komen. Met deze 3 regio's worden individuele verdiepingstrajecten ingezet. Ondersteund door Platform31 en met behulp van de uitkomsten van de werkconferentie bepaalt elk van de 3 triple helix organisaties de kern van hun opgave/uitdaging. Daarbij wordt de ondersteuningsvraag van de triple helix organisaties aan experts, ervaringsdeskundigheid en nieuwe kennis verkend. Welke aanvullende analyses zijn wenselijk of noodzakelijk om beter zicht te krijgen op het functioneren van het regionale ecosysteem?

Kern van de aanpak is dat we de inhoudelijke en procesmatige randvoorwaarden creëren die nodig zijn om de specifieke opgaven en uitdagingen binnen de regio's op te pakken. Dit doen we praktijkgericht, gebaseerd op casuïstiek en bezien door de bril van MKB-ondernemers. Daarom sluiten we aan en bouwen we voort op wat al

binnen de regio's speelt en leeft. De meerwaarde van het leer- en inspiratietraject zit in de inspiratie van buiten en de extra aandacht en versnelling die we met elkaar aanbrengen.

1. Critical friends

Als onderdeel van de verdieping per regio, krijgt iedere triple helix organisatie in juni en in september de mogelijkheid om te sparren met een groep van experts en ervaringsdeskundigen over hun aanpak. De Universiteit Utrecht, Brainport Development, het ministerie van EZ, het ministerie van BZK en de G32 vormen de kern van deze groep van 'critical friends'. Mede afhankelijk van de vragen van de triple helix regio's wordt deze kern aangevuld met andere partijen. Tussentijdse bilaterale contacten tussen triple helix regio's onderling ('peer review') en met leden van de groep van 'critical friends' worden door Platform31 ondersteund.

2. Actiegericht praktijkonderzoek

Vanuit de triple helix organisaties is tijdens en na afloop van de werkconferentie op 8 februari de wens geuit om beter te doorgronden wat nu wel en niet werkt in de ondersteuning van het MKB en hoe het beschikbare instrumentarium om het MKB te ondersteunen kan worden uitgebreid en verbeterd. De diversiteit van het MKB is groot en daarmee is het lastig om goed zicht te krijgen op hun wensen en behoeften. En er is een grote diversiteit aan (financiële) instrumenten: hoe kan dat hanteerbaar en begrijpelijk worden gemaakt voor het MKB? Hoe verhouden bedrijven zich tot elkaar zodat er onverwachte verbindingen worden gelegd? Hoe kun je bedrijven blijven betrekken bij de ontwikkeling van economische agenda's? Hoe kunnen we nog meer scherpte aanbrengen in de diagnose: wat zijn precies de feiten? Welke bottle necks zien we? Om dergelijke vragen te beantwoorden wordt een actiegericht praktijkonderzoek gestart. In dit onderzoek worden de verschillende instrumenten van de deelnemende regio's om ondernemers te ondersteunen in hun innovatie-uitdagingen in kaart gebracht en gevolgd. Zo ontstaat een leertraject waarin iedere regio zijn eigen stappen zet en er parallel kan worden geleerd van de stappen die de andere regio's zetten. Met de triple helix organisaties vullen we dit verder in.

3. Monitor en benchmark 'regionale ecosystemen'

Om meer inzicht te ontwikkelen in het functioneren en presteren van de ecosystemen van de deelnemende triple helix regio's, willen we een monitor en benchmark ontwikkelen. De Entrepreneurial Ecosystem benadering met daarin de verschillende randvoorwaarden en systeemelementen biedt het wetenschappelijk raamwerk om het ondernemingsklimaat in een regio te analyseren en doorgronden. Voor al deze randvoorwaarden en systeemelementen zijn indicatoren te benoemen. In samenspraak met de deelnemende triple helix organisaties en het ministerie van BZK wordt de precieze invulling van de monitor en benchmark verkend. De monitor en benchmark heeft tot doel de triple helix organisaties inzicht te bieden in hun sterktes en zwaktes en aanknopingspunten voor het formuleren van de noodzakelijke interventies.

Stap 3. Betrekken van andere triple helix regio's

De triple helix regio's Beta Valley en Cleantech namen deel aan de werkconferentie op 8 februari jl. op de Chemelot Campus. Zij en andere triple helix regio's krijgen de gelegenheid om betrokken te blijven/worden in het proces van 'ecosysteem voor MKB-innovaties'. Het resultaat van het 'meekijken' is dat er in 2018 een nieuwe groep van triple helix regio's is die elk een plan van aanpak maken, gebruikmakend van de leerervaringen van de triple helix regio's die dit in 2017 deden.

Een mogelijk perspectief is dat er een netwerk van triple helix regio's ontstaat, gericht op afzonderlijke en gezamenlijke versterking. De eigen leerervaringen en de kennis van de 'critical friends' zijn de impulsen die de triple helix samenwerkingen structureel versterken.

Stap 4. Delen van leerervaringen

De Nederlandse economie wint verder aan concurrentiekracht als in elke regio zich een ecosysteem ontwikkelt waarin de omstandigheden optimaal zijn voor MKB-innovaties. Daarin zit het belang om succes en falen van triple helix partners met elkaar te delen. Niet in een wedstrijd van 'wie is de beste of de mooiste' maar van 'hoe kunnen we leren van elkaar, wie durft zich daarin kwetsbaar op te stellen en wie wil zijn kennis delen'. Dit is nuttig omdat triple helix organisaties in heel het land immers veelal tegen dezelfde vragen en uitdagingen aanlopen, zowel qua inhoudelijke als organisatorische ondersteuning en verdieping van hun netwerk. Het fenomeen van de triple helix organisaties komt tenslotte voort uit de behoefte bij bedrijfsleven én overheid om op een andere manier samen te werken en vorm te geven aan het regionaal economisch beleid. Voor gemeenten komt daarbij het vraagstuk van democratische legitimiteit. De vraag die gemeenten en gemeenteraden in het bijzonder zichzelf stellen is wat hun nieuwe rol is in dit veranderende discours.

Het perspectief van 'ecosystemen voor MKB innovaties in elke regio' is groot, maar om daar te komen is het goed om in deze opstartperiode klein te beginnen en beschikbare energie vooral in te zetten op de 3 tot 10 triple helix regio's die in de periode 2017-2020 stappen zetten op weg naar hun ecosysteem voor MKB-innovaties. Dit leer- en inspiratietraject biedt een platform om de kennis en ervaringen tussen triple helix regio's uit te wisselen. De vragen die daarbij worden verkend zijn: Hoe ziet een werkend ecosysteem eruit? Wat zijn kritische succesfactoren? Wat mag van een triple helix organisatie worden verwacht? En wat vraagt dit van de afzonderlijke partners in het netwerk: bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden? En wat vraagt dit in het bijzonder van de G32-steden binnen een triple helix netwerk?

Aanvullende expertise op het thema MKB-innovaties wordt georganiseerd in de 'entrepreneurial ecosystem academy'. Bezien wordt hoe de expertise vanuit deze academy gekoppeld kan worden aan het G32-initiatief 'ecosysteem voor MKB-innovaties'.

G32, VNG, ministeries en triple helix organisaties beschikken over communicatiekanalen en organiseren bijeenkomsten, die zeer geschikt zijn om leerervaringen te delen. Ten gunste van de eenduidigheid van de communicatie, is coördinatie hierin gewenst.

Stap 5. Tweede werkconferentie

De resultaten van de voorgaande stappen zullen interactief worden gedeeld tijdens de tweede werkconferentie in het najaar van 2017. Deze tweede werkconferentie is succesvol als de triple helix organisaties dan aangeven in staat te zijn om een versnelling aan te brengen in hun transformatie naar een ecosysteem, waarin MKB innovaties meer, eerder en succesvoller tot stand komen. Wat heeft het de betrokken triple helix regio's opgeleverd? Is de werkwijze aantrekkelijk voor andere triple helix organisaties en willen zij in 2018 participeren? De werkconferentie is tevens een goed moment om de successen te vieren, kritisch te zijn op het eigen handelen en om vanuit de optiek van organisatie en middelen vooruit te kijken op 2018.

Stap 6. Beknopte rapportage

De opgedane kennis, bevindingen, lessen en inzichten worden gebundeld in een beknopte rapportage waarin een casusbeschrijving van de deelnemende regio's wordt gepresenteerd. Op basis van de casebeschrijvingen en de uitkomsten van de 2e werkconferentie, worden enkele algemene bevindingen gepresenteerd die ook van waarde zijn voor andere G32-steden en regio's. Tijdens de laatste bestuurlijke netwerkdag van de G32 in 2017, zullen deze bevindingen aan bestuurders worden gepresenteerd.

Resultaat

Voor de participerende triple helix regio's is het resultaat dat zij 'er de vinger achter krijgen' hoe hun netwerk zich kan ontwikkelen tot een ecosysteem waardoor er meer ideeën worden gegenereerd en meer ideeën worden omgezet in innovaties en succesvolle marktproducten. Daarbij gaat de aandacht in de eerste plaats uit naar wat bedrijfsleven en kennisinstellingen kunnen doen om tot meer innovatie en vernieuwing te komen. In de tweede plaats gaat het echter ook om de rol van het openbaar bestuur om te bepalen welke rol, houding en activiteiten zij wel (en niet) moeten oppakken.

Voor andere G32-steden levert dit leer- en inspiratietraject waardevolle praktische kennis op aan de hand van vier 'best practices'. Verder biedt het traject dieper inzicht in de praktische toepassing van de theorie van entrepreneurial ecosystemen. Dit biedt waardevolle aanknopingspunten voor andere G32-steden voor de verdere ontwikkeling van hun eigen samenwerking met bedrijven en kennisinstellingen tot een vruchtbaar ecosysteem voor MKB-innovaties.

Planning

De planning van het leer- en inspiratietraject Ecosysteem voor MKB-innovaties in 2017 is als volgt:

Stap	2016	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
0. Voorbereiding en opstarten traject													
1. Werkconferentie Chemelot Campus													
2. Regionale verdieping													
3. Betrekken andere triple helix regio's													
4. Delen van leerervaringen													
5. Tweede werkconferentie													
6. Beknopte rapportage													

Uitvoering

'Ecosystemen voor MKB-innovaties' is een initiatief van het G32 stedennetwerk en kennisinstituut Platform31. De uitvoering ligt in handen van de deelnemende triple helix organisaties in nauwe samenspraak met en ondersteuning door Platform31 en G32. Vanuit Platform31 zal Joost van Hoorn het project begeleiden. Vanuit de G32 gebeurt dit door Denis Cromptvoets, directiesecretaris van de gemeente Sittard-Geleen en vicesecretaris van de Pijler Economie & Werk van de G32. Verdere ambtelijke betrokkenheid en ondersteuning wordt geboden door Tjeerd Leistra (gemeente Ede, secretaris pijler Economie & Werk) en Cecile de la Rambelje (gemeente Haarlemmermeer, secretaris G32-themagroep Ondernemerschap).

Begroting

Voor de uitvoering van het leer- en inspiratietraject hebben het G32-stedennetwerk en Platform31 middelen om het traject aan te jagen en op te zetten. Voor de uitvoering van de activiteiten zoals hierboven omschreven zijn nog aanvullende middelen noodzakelijk.

Introductie regio's

Limburg Economic Development (LED)

Limburg Economic Development (LED) is in 2012 door de Zuid-Limburgse gemeenten opgericht als instrument voor het gezamenlijke economische beleid. Gemeenten dragen 6 euro per inwoner bij aan het budget. LED speelt een 'onderkoepelende' rol: aanjagen, netwerken en stimuleren van innovatie in het MKB al dan niet in samenwerking met de kennisinstellingen.

In het bestuur zijn vertegenwoordigd: gemeenten, Provincie, LWV, LIOF, KvK, HBO, MBO, OU, Maastricht University, APG, de Zuid-Limburgse ziekenhuizen, Brightlands en de Zuid-Limburgse Rabobanken. LED maakt deel uit van het Brainport Network, Zuidoost Nederland.

LED is een samenwerkingsverband tussen bedrijfsleven, overheid en onderwijs en heeft als doel het realiseren van het Brainport2020-programma in Zuid-Limburg. Brainport2020 leidt er toe dat Zuidoost-Nederland aansluiting vindt bij de wereldtop-10 van toptechnologische regio's en heeft voor Zuid-Limburg als gevolg: 17.000 extra banen, 8,5 miljard euro extra bijdrage aan de BV Nederland, en het vrijwel uitbannen van werkloosheid.

Analyse

Een wetenschappelijke analyse van de LED-programma's door Public Result in 2014 leidde tot de conclusie dat op een aantal terreinen een versnelling noodzakelijk is om de beoogde doelen te bereiken. Een versnelling in het vergroten van de innovatiekracht van het MKB werd als wezenlijk aangeduid omdat 5 van de 5,8 miljard extra bijdrage in het BRP vanuit het MKB moet komen. Binnen het MKB is de groep "pioniers en snelle aanhakers" veel te klein en is de groep "late aanhakers en afhakers" veel te groot. Bij MKB-bijeenkomsten blijken vaak de zorgen voor de omzet van morgen veel belangrijker te zijn dan de innovatie van overmorgen.

De opgave is om de gevestigde MKB-bedrijven ervan te doordringen dat vernieuwing en innovatie noodzakelijk en urgent zijn. Op weg naar een ecosysteem voor MKB-innovaties wordt gezocht naar een sneeuwbaaleffect. Van de huidige situatie waarin innovaties vooral plaatsvinden binnen de grenzen van de drie Zuid-Limburgse kenniscampussen, naar een situatie dat innovaties ook plaatsvinden in de verbinding van MKB'ers buiten de campussen met de kennis- en innovatiekracht binnen de campussen, naar een uiteindelijke situatie waarbij innovaties een vast onderdeel zijn van het MKB-ondernemerschap in een netwerk (ecosysteem) dat inspireert en faciliteert om ideeën om te zetten in succesvolle marktproducten.

Aanpak

Om het regionaal-economisch potentieel beter te benutten en meer goede ondernemers met goede businessplannen te krijgen, wordt ingezet op het bestaand MKB in Zuid-Limburg dat 'wil en kan' (*early majority*). Via Limburg business accelerator wordt ingezet op support in iedere fase van bedrijvigheid, van pril idee tot florerende business. Deze ondersteuning kent vijf verschijningsvormen: kennis, netwerken, financiën, faciliteiten en coaching. Looptijd van de pilot is twee jaar: 2017 en 2018. Doel: 100 begeleidde ondernemers tot fase financieringsgerede business plannen.

Midpoint Brabant

In Midden-Brabant fungeert Midpoint Brabant als multi-helix-organisatie waarbinnen ondernemers, onderwijsinstellingen, omgevingspartners en overheid samen werken aan een vitale economie. We richten ons daarbij op business development

in de sectoren logistiek, leisure en smart industry en op innovaties met maatschappelijk en economisch nut op de thema's arbeidsmarkt, zorg, circulaire economie en veiligheid. Met digitalisering als hefboom, Social Innovation als onderscheidende werkwijze en de proeftuin als voorkeursvorm voor projecten realiseren we groei. Zo realiseren we een grote multiplier op de investeringen aan de voorkant en de regionale ambities, als verwoord in de Strategische Meerjarenagenda 2016-2020.

Midpoint Brabant is een multi-helixorganisatie met vertegenwoordigers van de overheid, het bedrijfsleven en onderwijs- en kennisinstellingen. De gemeenten in de regio Midden Brabant hebben zich verenigd in Hart Van Brabant. Het gaat om Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Oisterwijk, Tilburg en Waalwijk. Deelnemende onderwijs- en kennisinstellingen zijn Tilburg University, Avans Hogeschool, Fontys Hogeschool en Onderwijsgroep Tilburg (beroepsonderwijs).

Analyse

Midden-Brabant wordt gekenmerkt door een brede sectorstructuur, relatief weinig echt grote bedrijven en veel MKB-bedrijven. Sectoren waar de regio sterk in is zijn logistiek, leisure en smart industry. Een deel van de MKB-bedrijven lijken onvoldoende de 'economies of scale', kennis en resources in huis te hebben om zich optimaal te kunnen blijven ontwikkelen. Daarnaast signaleren we dat een MKB'er in verband met lijfsbehoud en investeringskracht eerder zal kiezen voor verbetermogelijkheden op de korte dan de lange termijn.

Hoewel Midden-Brabant een sterke uitgangspositie heeft -goed aangeschreven kennisinstellingen, veranderingsvermogen zit in de genen (van textiel naar nu), open voor toepassingsgerichte experimenten (Living Labs), samenwerkingsgericht- zijn er ook zorgen. Zo kent de regio de laatste jaren relatief weinig starters en ligt het risico van een braindrain (verlies van kenniswerkers en talenten aan andere economische regio's) op de loer.

Onze opgave is om de aanwezige behoeften en krachten te bundelen in een servicegericht en laagdrempelig ecosysteem, dat bijdraagt aan het vergroten en versnellen van het innovatievermogen van het MKB in Midden-Brabant, door het behouden en aantrekken van talent, het stimuleren en ondersteunen van starters, en het koppelen van kennisontwikkeling aan ondernemerschap.

Aanpak

Met MKB United wordt ingezet op het stimuleren en faciliteren van alle vormen van samenwerking tussen het MKB. Naast samenwerking op kostenvoordelen (wat al goed loopt), richt MKB United zich innovatie, differentiatie en economische groei. Het gaat in MKB United om het delen van de succesvolle en zeker ook van de niet succesvolle samenwerkingen. Het gaat om het op gang brengen van een collectief en continu leerproces rondom samenwerkingen.

Om jonge, talentvolle en creatieve ondernemers nog meer de ruimte te geven om nieuwe marktkansen te creëren, start in 2017 de realisatie van Station 88, huis voor ondernemerschap en innovatie. Station 88 wil een incubator zijn, biedt programma, bundelt dienstverlening en huisvest startende ondernemers.

Agrifood Capital

AgriFood Capital is het samenwerkingsverband van ondernemers, overheden en onderwijsinstellingen in de regio Noordoost-Brabant. Binnen AgriFood Capital werken partijen samen aan innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken rondom duurzaamheid, voeding en gezondheid. AgriFood Capital wil Noordoost-Brabant in 2020 laten excelleren als dé topregio in agrifood. Een regio die wordt gekenmerkt door een excellente arbeidsmarkt, sterke bedrijvigheid, betekenisvolle innovaties en een goed woon-, werk- en leefklimaat. Dit alles onder het motto: Sowing innovation, harvesting the future.

Crossover agrifood en logistiek

Logistiek en Agrifood zijn sterk met elkaar verbonden. Leidt dit ook tot innovatie? De regio NOB heeft Vijfsterren Logistiek met de verschillende logistieke platforms die zich breed inzetten op het versterken van de logistieke sector zelf. Zij houden zich onvoldoende bezig met de crossover naar Agrifood en de kansrijke innovaties die daarbij kunnen horen. De focus ligt op meer business, meer wielen en minder lege vrachtwagens.

Een ander aandachtspunt is dat in de logistieke sector de beschikbaarheid van voldoende en goed opgeleid personeel een belangrijk aandachtspunt wordt. Het gaat niet meer om alleen maar meer vracht vervoeren. De logistieke sector en de Agrifood-sector zullen gezamenlijk moeten innoveren. Nieuwe manieren van vervoer en betere combinatie van vracht.

Vraag: kan er een gezamenlijke agenda tot ontwikkeling worden gebracht van Agrifood Capital en Vijfsterren Logistiek op de thema's arbeidsmarkt en innovatie?

Aanpak: Ontwikkeling van een proces om de ondernemers en kennisinstellingen die verbonden zijn aan Vijfsterren Logistiek en Agrifood Capital te bewegen richting een gezamenlijke ambitie en agenda.

Smart food

Nederland heeft de ambitie om kraamkamer van zowel de High Tech als de High Touch AgriFood te zijn. De plaats waar voedselsystemen van de toekomst worden ontworpen en ontwikkeld. Maar ontwikkelen we wel een voedingsbodemp om die kraamkamerrol ook daadwerkelijk tot waarde te brengen, zowel economisch als maatschappelijk?

We willen een leidende positie krijgen bij de ontwikkelingen in de wereldvoedselvoorziening en daarmee voor Brabant nieuwe exportwaarden kunnen creëren. Daarvoor moeten Agrifood-ondernemers structureel samenwerken met kennisinstellingen en HTSM-ondernemers om nieuwe systemen te ontwikkelen en voedselverspilling te verminderen.

Aanpak

De versnelling voor de komende periode is het bewust bij elkaar zoeken van bedrijven/ondernemers in consortia die met kennisinstellingen gaan werken aan nieuwe voedselsystemen. Zonder deze interventie blijft de toevalsfactor om een coalitie van *the willing* te creëren te groot.

Algemeen: AgrifoodCapital wil meer zijn dan alleen de topsector Agrofood en zoekt in dit traject nadrukkelijk de verbreding naar de andere topsectoren van Noordoost: HTSM/Smart Food en Logistiek. (Innovatieve) bedrijven weten echter de weg naar de triple helix organisatie maar moeilijk te vinden. De gemiddelde MKB'er is druk met het runnen van zijn bedrijf (met de nodige innovaties) en heeft geen tijd/interesse om de mogelijkheden van dit soort stimulansen te verkennen ("onbewust onbekwaam").

Betrokken experts

Het leer- en inspiratietraject wordt wetenschappelijk begeleid door professor Erik Stam. Op basis van zijn theorie over entrepreneurial ecosystems zal hij reflecteren op de plannen en activiteiten die in de deelnemende triple helix regio's worden ondernomen. Daarnaast is Jasmijn Rompa, strategisch adviseur van Brainport Development, bereid gevonden om vanuit haar praktijkervaring haar kennis en expertise in te zetten voor dit traject.

Prof. dr. Erik Stam – Universiteit Utrecht

Professor Erik Stam bekleedt sinds 2011 de leerstoel Strategie, Organisatie en Ondernemerschap aan de Universiteit Utrecht. In de jaren ervoor is hij als onderzoeker aangesloten geweest aan de Erasmus Research Institute of Management (EUR), het Max Planck Institute of Economics in Jena (Duitsland), het Institute of Manufacturing (Cambridge, UK) en bij de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid. Tien jaar geleden richtte hij het wetenschappelijke tijdschrift 'Small Business Economics' op en in het jaar van zijn aantreden als hoogleraar startte hij het aan de Universiteit Utrecht verbonden Utrecht Center for Entrepreneurship op.

Jasmijn Rompa – Brainport Development

Jasmijn Rompa is programmamanager Clusters & Adviseur Strategie en Monitoring. Binnen de economische ontwikkelorganisatie voor de Eindhoven regio houdt Jasmijn Rompa zich bezig met strategie (uitrol Brainport Next Generation) en bedrijvencusters. Ze richt zich daarbij op thema's als start-ups, scale-ups en nieuwe (maak-)technologieën. Dit sluit goed aan bij het ondersteunen van clusters: groepen van bedrijven die samen hun gemeenschappelijke uitdagingen aangaan. Dit versterkt het concurrentievermogen van bedrijven en clusters, en zo creëren we innovatie en new business.

Betrokken partijen

G32: Willemien Vreugdenhil

Het G32-stedennetwerk bestaat uit 38 (middel)grote steden in Nederland en heeft tot doel de gezamenlijke belangen van haar leden richting de politiek te behartigen en kennis uit te wisselen met andere partners, zoals de VNG, het IPO en Platform31. Met hun themagroepen 'ondernemerschap' en 'sterke keten van leren, werken en ondernemen' tracht de G32 de economie en innovatie te stimuleren. Willemien Vreugdenhil, voorzitter van de pijler Economie en Werk en wethouder in Ede neemt deel aan deze werkconferentie met de volgende motivatie:

"Bij ons in de regio doe ik veel inspiratie op als ik met ondernemers praat. In het project 'Ecosysteem voor MKB-innovaties' gaan we aan de hand van praktijkvoorbeelden in de regio onderzoeken in welk ecosysteem innovaties het beste tot stand komen. Zodat we als steden kunnen bijdragen aan een goed ecosysteem en we onszelf kunnen laten inspireren door nog meer innovatieve ondernemers!"

Ministerie van Economische Zaken: Eric Eijkelberg

"Het traject "Ecosystemen voor MKB innovatie" dragen wij een warm hart toe. Dergelijke ecosystemen zijn belangrijke bronnen van economische groei en innovatie. Ze zijn essentieel voor het aangaan van de uitdagingen van de toekomst."

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties: Bert van Delden

'De ecosysteem benadering draagt op een vernieuwende wijze bij aan het scherpstellen van opgaven voor triple helix organisaties in Stad en Regio. BZK verwelkomt het initiatief van de G32 en Platform31 om te starten met dit leerzame traject.'

VNG: Jantine Kriens

"Dat wij als Nederland onze welvaart behouden is niet vanzelfsprekend. Volgens de OECD en de WRR ligt de sleutel tot meer economische groei juist in de regio: op het scheidsvlak van overheid, onderwijs en bedrijfsleven floreren innovaties in goed verbonden netwerken van bestuurders en ondernemers. De meeste innovaties vinden plaats in het MKB en dit is van groot belang voor de economie. Dit leertraject biedt gelegenheid om met een ondernemende aanpak antwoorden te vinden voor vraagstukken in de triple-helix samenwerking en de rol die gemeenten (kunnen) spelen bij het verder bevorderen van MKB innovaties. Voor andere gemeenten vooral boeiend om de ervaringen van hun collega's te kunnen volgen en daar in hun eigen regio voordeel mee te kunnen doen."

AgriFood Capital B.V.: Roel Schutten

"Het stimuleren van innovatie in de regio vereist een langjarig commitment van kennisinstellingen, overheden en ondernemers."

Midpoint Brabant: Bas Kapitein

“Wij zijn ervan overtuigd dat een samenwerkend MKB samen meer kan zijn dan de som der delen. Via programmatische en praktische ondersteuning maken we dat bestaande samenwerkingspotentieel in onze regio los.”

Leo Burdorf, Limburg Economic Development

“Het wordt steeds duidelijker dat we in het licht van technologische, maatschappelijke en economische ontwikkelingen de innovatiekracht van het MKB nog beter moeten ondersteunen. De betrokkenheid van een breed palet aan partijen is daarbij noodzakelijk. Gezamenlijk moeten we op zoek naar proactieve methoden om veel meer MKB-bedrijven te faciliteren om te groeien. Zij moeten gemakkelijk toegang krijgen tot de juiste ondersteuning. Hoe krijgen we samen voor elkaar dat er meer goede ondernemers met goede businessplannen komen? Om die vraag te beantwoorden is leren van de wetenschap en leren van andere triple helix organisaties van groot belang.”

Platform31: Nico van Buren

“Groei van economie en werkgelegenheid is niet langer vanzelfsprekend. Het belang van een innovatief en vernieuwend MKB neemt toe. In dit leer- en inspiratietraject verkennen wij graag met onze partners hoe we deze kapitale uitdaging voor Nederland het beste kunnen ondersteunen.”

'Ecosysteem voor MKB-innovaties' is een initiatief van het G32-stedennetwerk en kennis- en netwerkorganisatie Platform31.

G32-stedennetwerk

Het G32-stedennetwerk is het netwerk van 38 (middel)grote steden in ons land, die elkaar vinden in de stedelijke vraagstukken waar de leden van het netwerk voor staan.

Het belangrijkste doel van het G32-stedennetwerk is het behartigen van de gezamenlijke belangen van de G32-steden op diverse beleidsterreinen richting kabinet, Eerste en Tweede Kamer en ministeries. De verschillende beleidsterreinen zijn binnen het netwerk ondergebracht in drie pijlers; de Sociale Pijler, de Pijler Economie en Werk en de Fysieke Pijler.

www.g32.nl

Platform31

Kennis- en netwerkorganisatie Platform31 ziet de **trends** in stad en regio. We **verbinden** beleid, praktijk en wetenschap rondom actuele vraagstukken en komen tot een **aanpak** waarmee bestuurders, beleidsmakers en uitvoerders direct aan de slag kunnen. De oplossingen houden we niet voor onszelf: **iedereen profiteert mee** van de resultaten.

www.platform31.nl